

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

હરિ ચંદ અને અન્ય

વિ.

ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન અને અન્ય

એપ્રિલ ૨૬, ૨૦૦૫

[રુમા પાલ અને સી.કે. ઠક્કર, ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ]

સેવા કાયદો-પેન્શન-અપીલકર્તાઓ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કર્મચારીઓ હતા-૧૯૭૧ ના અધિનિયમ હેઠળ, તેઓ કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ માટે હકદાર હતા જે ચૂકવવામાં આવ્યું હતું-અપીલકર્તાઓ ૧૯૮૨ માં નવી પેન્શન યોજના દાખલ થાય તે પહેલાં, ૧૯૭૬ અને ૧૯૮૬ વચ્ચે વિવિધ તારીખોએ નિવૃત્ત થયા હતા-નવી પેન્શન યોજના હેઠળ અપીલકર્તાઓને

પેન્શનના લાભનો ઇનકાર કરવાની સામાવાળા-વહીવટીતંત્રની કાર્યવાહી-માન્યતા-ઠરાવ્યું કે, માન્ય-નવી પેન્શન યોજના માત્ર ભવિષ્યલક્ષી અમલ ધરાવતી હતી આ ઉપરાંત, રુલ ૩.૧૬ ની નોંધ ૧ મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને નવી પેન્શન યોજના લાગુ કરવાથી સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખે છે-બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અથવા ૧૯ નું કોઈ ઉલ્લંઘન નથી-ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ-રુલ ૩.૧૬, નોંધ ૧-ધ ફ્રીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ (રેગ્યુલેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૭૧.

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦-અનુચ્છેદ ૨૨૬-અમુક કર્મચારીઓ દ્વારા પેન્શનના લાભોનો દાવો કરતા દાખલ કરવામાં આવેલ અગાઉનો દાવો હુકમનામા દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો જેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હતું-ત્યારપછીની રિટ કાર્યવાહીમાં, અપીલકર્તાએ સમાન નોકરીદાતા સામે સમાન રાહતનો દાવો કર્યો- રેસ જ્યુડિકાટા (પૂર્વ-નિર્ણિત બાબત) નો સિદ્ધાંત-લાગુ પડવા અંગે-ઠરાવ્યું કે: રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત સખત અર્થમાં રિટ કાર્યવાહીને લાગુ પડતો નથી તે હકીકત ઉપરાંત, તે કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી-અપીલકર્તાઓ અગાઉના દાવાના પક્ષકારો ન હતા, કે તેઓ તે દાવાના વાદીઓ મારફતે દાવો કરી રહ્યા નથી-તે દાવો પ્રતિનિધિ દાવા તરીકે પણ દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો-તેથી, તે દાવામાંનું હુકમનામું રેસ જ્યુડિકાટા તરીકે કામ કરી શકે નહીં-ધ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮-કલમ ૧૧.

અપીલકર્તાઓની નિમણૂક ફ્રીદાબાદ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ દ્વારા કરવામાં

આવી હતી જેને ફરીદાબાદ નોટિફાઇડ એરિયા કમિટીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું, પાછળથી ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન તરીકે અને છેલ્લે ફરીદાબાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું. તેઓ ૧૯૭૬ અને ૧૯૮૬ વચ્ચે વિવિધ તારીખોએ સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હતા અને કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ માટે હકદાર હતા જે ધ ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ (રેચ્યુલેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૭૧ હેઠળ તેઓને ચૂકવવામાં આવ્યું હતું. જો કે, અપીલકર્તાઓએ હાઇકોર્ટ સમક્ષ એવી ઘોષણા માટે રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી કે તેઓ હરિયાણા સરકારના કર્મચારીઓને મળવાપાત્ર પેન્શનના લાભો માટે હકદાર છે અને તેઓને આવા લાભો વિસ્તારવાનો નિર્દેશ આપતી મેન્ડામસની રિટ માટે અરજ કરી. હાઇકોર્ટના સિંગલ જજે અવલોકન કર્યું કે સમાન સંજોગોવાળા વ્યક્તિઓને અગાઉના સિવિલ દાવામાં સમાન લાભ આપવામાં આવ્યો હોવાથી, જે હુકમનામાએ અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હતું, અપીલકર્તાઓ પણ સમાન સારવાર અને સમાન લાભો માટે હકદાર છે. તદનુસાર તેણે રિટ પિટિશન મંજૂર કરી. જો કે, ડિવિઝન બેન્ચે ઠેરવ્યું કે પેન્શન યોજના માત્ર ૧૯૯૨ માં રજૂ કરવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાઓ ૧૯૯૨ પહેલાં નિવૃત્ત થયા હોવાથી યોજના હેઠળ પેન્શનના લાભો માટે હકદાર ન હતા. ડિવિઝન બેન્ચે વધુમાં અવલોકન કર્યું કે આ મુદ્દો તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા અગાઉના નિર્ણયના ગુણોત્તર દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો હતો અને તે મુજબ સિંગલ જજનો આદેશ રદ કર્યો. આથી, હાલની અપીલો.

હાલની અપીલોમાં વિચારણા માટે જે પ્રશ્નો ઊભા થયા તે એ છે કે શું

અગાઉના સિવિલ દાવામાં પસાર કરવામાં આવેલ હુકમનામું રેસ જ્યુડિકાટા તરીકે કાર્ય કરે છે અને શું અપીલકર્તાઓ તેમના દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલ પેન્શન માટે હકદાર છે.

અપીલો ફગાવી દેતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧. ડિવિઝન બેન્ચ અપીલો મંજૂર કરવામાં અને સિંગલ જજના નિર્દેશોને રદ કરવામાં સંપૂર્ણપણે સાચી હતી. સામાવાળા-કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી, આથી, મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અથવા ગેરવાજબી, બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અથવા ૧૯ નું ઉલ્લંઘન કરતી કહી શકાય નહીં.

સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિ. જસ્ટિસ એસ.એસ. દિવાન (નિવૃત્ત મુખ્ય ન્યાયાધીશ) અને અન્ય, [૧૯૯૭] ૪ એસ.સી.સી. ૫૬૯; વી. કસ્તુરી વિ. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, બોમ્બે અને અન્ય, [૧૯૯૮] ૮ એસ.સી.સી. ૩૦ અને યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. દેવકી નંદન અગ્રવાલ, [૧૯૯૨] સપ્લી ૧ એસ.સી.સી. ૩૨૩, પર આધાર રાખેલ.

ધન રાજ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ જમ્મુ અને કાશ્મીર અને અન્ય, [૧૯૯૮] ૪ એસ.સી.સી. ૩૦ અને ડી.એસ. નકારા વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, [૧૯૮૩] ૧ એસ.સી.સી. ૩૦૫, ને અલગ તારવેલ.

૨. જ્યાં સુધી રેસ જ્યુડિકાટાનો સંબંધ છે, નિર્વિવાદપણે, અપીલકર્તાઓ દ્વારા કોઈપણ કોર્ટમાં કોઈ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. અમુક કર્મચારીઓ દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર

કરવામાં આવ્યો હતો અને હુકમનામું પ્રથમ અપીલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. કલમ ૧૧ સી.પી.સી. દ્વારા પરિકલ્પિત રેસ જ્યુડિકાટોનો સિદ્ધાંત સખત અર્થમાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની કાર્યવાહીને લાગુ પડતો નથી તે હકીકત ઉપરાંત, તે કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી. ન તો અપીલકર્તાઓ તે દાવાના પક્ષકારો હતા, ન તો તેઓ તે દાવાના વાદીઓ મારફતે દાવો કરી રહ્યા છે. વળી, તે દાવો વાદીઓ દ્વારા પ્રતિનિધિ દાવા તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તે દાવામાંનું હુકમનામું, તેથી, રેસ જ્યુડિકાટો તરીકે કામ કરી શકે નહીં. અપીલકર્તાઓ માટે સદર નિર્ણય પર આધાર રાખવા માટે ચોક્કસપણે ખુદ્દું છે જેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. પરંતુ, કારણ કે, અગાઉની બાબતોમાં, કોર્ટનું ધ્યાન ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ અને ખાસ કરીને નોંધ ૧ તરફ દોરવામાં આવ્યું ન હતું જે મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શનની ચુકવણીમાંથી બાકાત રાખે છે, ડિવિઝન બેન્ચ એવું ઠેરવવામાં સાચી હતી કે અપીલકર્તાઓ પેન્શન માટે હકદાર નથી.

૩. અગાઉ આ કોર્ટની ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચે પણ સમાન મત લીધો હતો અને સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરીને અપીલ ફગાવી દીધી હતી કે વૈધાનિક જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, સામાવાળા-કોર્પોરેશનના નિવૃત્ત કર્મચારીઓ પેન્શનના લાભ માટે હકદાર નથી જે એપ્રિલ, ૧૯૯૨ માં પ્રથમ વખત રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચે અવલોકન કર્યું કે પેન્શન યોજના ૧૯૯૨ થી રજૂ કરવામાં આવી હતી અને કર્મચારી યોજના રજૂ

થાય તે પહેલાં નિવૃત્ત થયા હોવાથી, તેઓ નવી દાખલ કરાયેલી યોજના હેઠળ લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં. તે ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચનો નિર્ણય હતો તે હકીકત ઉપરાંત, તેણે ૧૩ જૂન, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામા પર પણ વિચારણા કરી હતી જેના પર અપીલકર્તાઓ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો અને ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ ની નોંધ ૧ નો ખાસ ઉલ્લેખ કરીને અને તેના પર આધાર રાખીને દલીલને નકારી કાઢી હતી, અને ઠેરવ્યું કે સદર નોંધ મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શન યોજનાના અમલમાંથી બાકાત રાખે છે.

એ.આર. અંતુલે વિ. આર.એસ. નાયક અને અન્ય, [૧૯૮૮] ૨ એસ.સી.સી. ૬૦૨, નો સંદર્ભ લીધેલ.

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૨૮૪૫/૨૦૦૫.

એલ.પી.એ. નં. ૩૨/૨૦૦૦ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટના ૧૮.૧૦.૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને હુકમ સામેથી.

ની સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૨૮૪૬ અને ૨૮૪૭-૨૮૫૦/૨૦૦૫.

બી.કે. શાહી, એસ.બી. ઉપાધ્યાય, રાજ કુમાર ગુપ્તા, શિવ કુમાર ગુપ્તા, બી.પી. ગુપ્તા અને એ.એન. બરદિયાર, નીરજ કુમાર જૈન, આદિત્ય કુમાર ચૌધરી, ભરત સિંહ, સંજય સિંહ, ઉમંગ શંકર, ઉગ્ર શંકર પ્રસાદ, શ્રીમતી કે. શારદા દેવી હાજર રહેનાર પક્ષકારો વતી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિશ્રી સી.કે. ઠક્કર દ્વારા આપવામાં આવેલ.

પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

હાલની અપીલો ચંદીગઢ ખાતેની પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ૧૮ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૧ ના રોજ કેટલીક લેટર્સ પેટન્ટ અપીલોમાં પસાર કરાયેલા હુકમોમાંથી ઉદ્ભવે છે. તે હુકમો દ્વારા, ડિવિઝન બેન્ચે અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વિવિધ રિટ પિટિશનોમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને બાજુ પર રાખ્યા અને તે પિટિશનો ફગાવી દીધી.

પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ વિવાદને સમજવા માટે, પ્રથમ બાબત (એસ.એલ.પી. નં. ૬૩૬૦/૨૦૦૨) ના સંબંધિત તથ્યો દર્શાવવા યોગ્ય છે.

સદર અપીલ એક હરિ ચંદ અને ત્રણ અપીલકર્તાઓ અને એક શ્રી ગાર્ડિયાના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે. રેકૉર્ડ પરથી, એવું જણાય છે કે આ પાંચ વ્યક્તિઓ ફરીદાબાદ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડના કર્મચારીઓ હતા જેને ફરીદાબાદ નોટિફાઇડ એરિયા કમિટીમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યું હતું, પાછળથી ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન તરીકે અને છેલ્લે ફરીદાબાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન તરીકે નામ આપવામાં આવ્યું હતું. તેમની સેવાઓની વિગતો નીચે મુજબ વિગતવાર છે;

અપીલકર્તા નં.	નામ	નિમણૂકની તારીખ	નિવૃત્તિની તારીખ
એ-૧	હરિ ચંદ	૩૦.૦૪.૩૮	૧૦.૦૬.૭૬
એ-૨	સોહન લાલ	૨૩.૦૨.૫૦	૩૧.૦૫.૮૦
એ-૩	રોશન લાલ	૦૧.૦૪.૫૫	૩૦.૧૧.૭૯
એ-૪	જેઠા નંદ	૨૬.૦૩.૪૮	૩૦.૦૪.૮૬
એ-૫	ગાર્ડિયા	૦૧.૦૭.૫૪	૩૧.૦૭.૮૩

અરજદારો (અહીં અપીલકર્તાઓ) નો કેસ હતો કે તેમની નિમણૂક ફરીદાબાદ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ દ્વારા કરવામાં આવી હતી. ૧ જાન્યુઆરી, ૧૯૬૦ ના રોજ, ડેવલપમેન્ટ બોર્ડના કાર્યો નોટિફાઇડ એરિયા કમિટીને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યા હતા અને અરજદારોની સેવાઓ પણ એરિયા કમિટીને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી. ધ ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ (રેગ્યુલેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૭૧ (૧૯૭૧ નો એક્ટ ૪૨) અમલમાં આવ્યા પછી, તમામ કર્મચારીઓને કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશનમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યા હતા. અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓના વાંચન પરથી, તે સ્પષ્ટ હતું, અરજદારોએ દલીલ કરી હતી કે મ્યુનિસિપલ કમિટીનું કાર્ય ૧૯૭૧ ના અધિનિયમ હેઠળ સામાવાળા નં.૨ દ્વારા સંભાળવામાં આવ્યું હતું. મ્યુનિસિપાલિટીના વર્તમાન સ્ટાફની સેવાઓ એટલે કે ફરીદાબાદ અને ટાઉનશિપની મ્યુનિસિપાલિટી,

ફરીદાબાદ ઓલ્ડની મ્યુનિસિપાલિટી અને બલ્લભગઢની મ્યુનિસિપાલિટી ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા સંભાળવામાં આવી હતી. આ કર્મચારીઓ આમ ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશનના કર્મચારીઓ બન્યા. અરજદારોના મતે, તેઓ હરિયાણા રાજ્યના કર્મચારીઓને આપવામાં આવતા અને ઉપલબ્ધ પગાર, પેન્શન, ગ્રેયુઇટી વગેરે બાબતોમાં તમામ લાભો અને સુવિધાઓ માટે હકદાર હતા કારણ કે અરજદારોની સેવાની શરતો હરિયાણા રાજ્યને લાગુ પડતા ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ દ્વારા નિયંત્રિત થતી હતી. અપીલકર્તાઓ, તેથી, હરિયાણા રાજ્યના અન્ય સરકારી કર્મચારીઓની સમાન ગણવામાં આવવાને પાત્ર હતા. જોકે અરજદારોએ પેન્શન, ગ્રેયુઇટી અને નિવૃત્તિ લાભો આપવા માટે બીજા સામાવાળાને વિવિધ રજૂઆતો કરી હતી, પરંતુ કોર્પોરેશન દ્વારા કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. તેથી, તેઓને રિટ પિટિશન દાખલ કરીને હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કરવાની ફરજ પડી હતી. એવી ઘોષણા કરવા માટે અરજ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો હરિયાણા સરકારના કર્મચારીઓને સ્વીકાર્ય પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર છે અને સામાવાળા નં.૨ ને તેમને આવા લાભો વિસ્તારવાનો નિર્દેશ આપતી મેન્ડામસની રિટ જારી કરવા અરજ કરી હતી.

એડમિનિસ્ટ્રેશન વતી એક એફિડેવિટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો સરકારી કર્મચારીઓને મળતા લાભો માટે હકદાર નથી. એડમિનિસ્ટ્રેશન મુજબ, અરજદારોને સરકારી કર્મચારી કહી શકાય નહીં. તેઓ ૧૯૭૧ ના અધિનિયમ

દ્વારા નિયંત્રિત હતા અને તેમની સેવાની શરતો સદર અધિનિયમ અને તે હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો દ્વારા નિયંત્રિત થતી હતી. સદર અધિનિયમ હેઠળ, તેઓ કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડ માટે હકદાર હતા જે તેઓને ચૂકવવામાં આવ્યું હતું. તેથી, એવું અરજ કરવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ પાસે સામાવાળા સામે કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ નથી અને પિટિશનો ફગાવી દેવાપાત્ર છે.

વિદ્વાન સિંગલ જજ, જેમણે આ બાબતની સુનાવણી કરી, પિટિશન મંજૂર કરી. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે ફરીદાબાદ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ સાથે કામ કરતા કેટલાક કર્મચારીઓ, જેમની સેવાઓ ફરીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશનમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવી હતી, તેઓ નિવૃત્ત થયા પછી પેન્શનરી લાભો આપવા અંગે એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા ઘડવામાં આવેલા પેટા-નિયમો વિશે જાણવા મળ્યા. તેથી, તેઓએ તે લાભો આપવા માટે એડમિનિસ્ટ્રેશનને રજૂઆતો કરી. કારણ કે તેઓને લાભો આપવામાં આવ્યા ન હતા, તેઓએ સિવિલ દાવો દાખલ કર્યો હતો જે સબ-જજ, બીજો વર્ગ, ફરીદાબાદની કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટના હુકમનામા સામે એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ, ફરીદાબાદ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટ દ્વારા રેગ્યુલર સેકન્ડ અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. સમાન તર્ક પર, વિદ્વાન સિંગલ જજ આગળ વધ્યા, અરજદારો પણ સમાન સારવાર માટે હકદાર હતા. વિદ્વાન સિંગલ જજે અવલોકન કર્યું કે સિવિલ દાવામાં અરજદારો સમાન સંજોગોમાં હતા, તેઓ પણ સમાન લાભો માટે હકદાર હતા. સિવિલ દાવામાં પસાર કરાયેલ

હુકમનામું અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરે છે અને તેથી, સિવિલ દાવામાં વાદીઓને જે લાભો આપવામાં આવ્યા હતા તે લાભોથી અરજદારોને વંચિત કરવા માટે સામાવાળા નં.૨ પાસે કોઈ કારણ નથી. તદનુસાર, પિટિશન મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં.૨ ને અરજદારોને તમામ નિવૃત્તિ લાભો વિસ્તારવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અન્ય રિટ પિટિશનોમાં સમાન આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોથી નારાજ થઈને, એડમિનિસ્ટ્રેશને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દાખલ કરી. હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અવલોકન કર્યું કે ધન સિંહ વિ. ફરીદાબાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, સિવિલ રિટ પિટિશન નં. ૮૪૨/૨૦૦૦ તારીખ ૨૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૦ માં ડિવિઝન બેન્ચનો નિર્ણય લાગુ પડે છે અને આ મુદ્દો તે નિર્ણયના ગુણોત્તર દ્વારા પૂર્ણ થયો હતો. તે રિટ પિટિશનમાં, કોર્ટે વૈધાનિક જોગવાઈના પ્રકાશમાં આવા પેન્શન માટે તેમને કોઈ અધિકાર નથી તેવું અવલોકન કરીને પેન્શનરી લાભો મેળવવા માટેના અરજદારોના દાવાને નકારી કાઢ્યો હતો.

બેન્ચે નોંધ્યું હતું કે વિદ્વાન સિંગલ જજે સામાવાળા – એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા અરજ નામંજૂર કરવામાં આવી હતી તે જોગવાઈ સાથે કામ પાર પાડ્યું ન હતું. તેણે અવલોકન કર્યું કે પેન્શન યોજના માત્ર ૧૬ એપ્રિલ, ૧૯૯૨ થી ફરીદાબાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન સહિતની સ્થાનિક સંસ્થાઓને લાગુ કરવામાં આવી હતી. આ એક નવી યોજના હતી અને નિવૃત્ત કર્મચારીઓને લાગુ પડતી ન

હતી. તમામ અરજદારો ૧૯૯૨ પહેલાં સેવાનિવૃત્ત થયા હતા અને તેઓ યોજના હેઠળ પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર ન હતા. ડિવિઝન બેન્ચના મતે, આ મુદ્દો ધન સિંહમાં ડિવિઝન બેન્ચના નિર્ણય દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવ્યો હતો, અને વિદ્વાન સિંગલ જજ પિટિશન મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરતા હતા. તે મુજબ અપીલો મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો રદ કરવામાં આવ્યા હતા.

હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાઓએ આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો છે. તમામ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશનો દાખલ કરવા માટે મૂકવામાં આવી હતી, નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી અને રજિસ્ટ્રીને અંતિમ નિકાલ માટે બાબતોને સૂચિબદ્ધ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. આ રીતે તમામ બાબતો અમારી સમક્ષ મૂકવામાં આવી છે.

અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે.

અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે સિવિલ કોર્ટમાં કેટલાક કર્મચારીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. સદર હુકમનામું નીચલી અપીલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. આગળ કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા ન હતા અને આ રીતે નિર્ણય અંતિમ સ્વરૂપ પામ્યો છે. તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજ અપીલકર્તાઓ-અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ પિટિશનો મંજૂર કરવામાં સાચા હતા. એવો પણ આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તાઓ સિવિલ દાવામાં

વાદીઓ સમાન હતા. આથી, સમાન સારવારના આધારે પણ, અપીલકર્તાઓ એવા લાભો માટે હકદાર છે જે દાવામાં કર્મચારીઓની તરફેણમાં સિવિલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તાઓને તે લાભો ન વિસ્તારવા તે ભેદભાવપૂર્ણ અને અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતું હશે તેમજ ગેરવાજબી અને બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯ નું ઉલ્લંઘન કરતું હશે. વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સિવિલ દાવામાં નિર્ણય સામાવાળા-કોર્પોરેશન સામે રેસ જ્યુડિકાટા તરીકે કાર્ય કરશે. ડિવિઝન બેન્ચે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ મંજૂર કરવામાં અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા જારી કરાયેલ નિર્દેશોને બાજુ પર રાખવામાં કાયદાની ભૂલ કરી હતી. તેથી, એવી અરજ કરવામાં આવી હતી કે અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે અને કોર્પોરેશનને અપીલકર્તાઓને પેન્શનરી લાભો આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે.

સામાવાળા-કોર્પોરેશન માટેના વિદ્વાન વકીલે, બીજી બાજુ, ડિવિઝન બેન્ચના આદેશોને સમર્થન આપ્યું હતું. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે રેસ જ્યુડિકાટાનો સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી. નિર્વિવાદપણે, અપીલકર્તાઓએ અગાઉ કાયદાની અદાલતનો સંપર્ક કર્યો ન હતો અને તે દાવાના પક્ષકારો ન હતા. રેસ જ્યુડિકાટાની આવશ્યક શરતોમાંની એક એ છે કે પક્ષકારો સમાન હોવા જોઈએ, જે ગેરહાજર છે. ગુણદોષ પર પણ, વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, અપીલકર્તાઓ દ્વારા કોઈ કેસ કરવામાં આવ્યો ન હતો. નિર્વિવાદપણે, તમામ અપીલકર્તાઓ એપ્રિલ, ૧૯૯૨ પહેલાં નિવૃત્ત થયા હતા. કોર્પોરેશન દ્વારા પ્રથમ વખત ૧૯૯૨ માં પેન્શન યોજના દાખલ કરવામાં આવી હતી. તે સારી રીતે

સ્થપાયેલ છે, વકીલે દલીલ કરી હતી કે, જો કોઈ યોજના અસ્તિત્વમાં હોય અને કાર્યરત હોય, તો તેનું પુનરાવર્તન, ફેરફાર અથવા ઉદારીકરણ એવા કર્મચારીઓને લાગુ પડશે જેઓ દરમિયાન નિવૃત્ત થયા હોય. જો કે, આપો લાભ નવી દાખલ કરાયેલી યોજના માટે ઉપલબ્ધ નથી. વર્તમાન કિસ્સામાં, જ્યારે અપીલકર્તાઓ સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા ત્યારે કન્ટ્રીબ્યુટરી પ્રોવિડન્ટ ફંડનો લાભ અસ્તિત્વમાં હતો. તેથી, તેઓ તે લાભો માટે હકદાર હતા અને તેમને તેવા લાભો આપવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ એપ્રિલ, ૧૯૯૨ માં, ૫ માર્ચ, ૧૯૯૩ ના જાહેરનામા દ્વારા પેન્શન યોજના દાખલ કરવામાં આવી. અપીલકર્તાઓ હવે સેવામાં ન હોવાથી, તેઓ સદર લાભનો દાવો કરવા હકદાર ન હતા. દાવામાં પસાર કરાયેલા હુકમનામાના સંદર્ભમાં, ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું ન હતું, જે કોર્ટ દ્વારા ક્યારેય ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું ન હતું. દાવામાં લેવાયેલો નિર્ણય આથી અજાણતાથી (per incuriam) હતો અને તેનું કોઈ બંધનકર્તા બળ ન હતું.

વિદ્વાન વકીલે એવું પણ રજૂ કર્યું કે ત્યારબાદ ધન સિંહમાં, સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામાના આધારે સમાન લાભોનો દાવો કરતી રિટ પિટિશન પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી. ડિવિઝન બેન્ચે, જો કે, નોંધ ૧ સાથે રુલ ૩.૧૬ પર વિચાર કર્યો અને ઠેરવ્યું કે અરજદારોને કોઈ રાહત આપી શકાય નહીં અને પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવી હતી. વકીલે જણાવ્યું કે આ કોર્ટે પણ સમાન મત લીધો હતો. તેથી, ડિવિઝન બેન્ચ કોર્પોરેશન દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલો મંજૂર કરવામાં અને વિદ્વાન

સિંગલ જજના આદેશો રદ કરવામાં સાચી હતી.

જ્યાં સુધી અનુચ્છેદ ૧૪ નો સંબંધ છે, ત્યાં એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સિવિલ કોર્ટે કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈ પર વિચાર કર્યો ન હતો. કારણ કે અપીલકર્તાઓને કોઈ અધિકાર ન હતો, હાઈકોર્ટે દાવાને નકારી કાઢ્યો અને કાર્યવાહી કાયદા મુજબ છે.

ચિંતિત વિચારણા કર્યા પછી, અમારા મતે, ડિવિઝન બેન્ચે એડમિનિસ્ટ્રેશન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલો મંજૂર કરવામાં અને વિદ્વાન સિંગલ જજના નિર્ણયને રદ કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. જ્યાં સુધી રેસ જ્યુડિકાટોનો સંબંધ છે, નિર્વિવાદપણે, અપીલકર્તાઓ દ્વારા કોઈપણ કોર્ટમાં કોઈ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. અમુક કર્મચારીઓ દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને હુકમનામું પ્રથમ અપીલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. ધ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ની કલમ ૧૧ દ્વારા પરિકલ્પિત રેસ જ્યુડિકાટોનો સિદ્ધાંત સખત અર્થમાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની કાર્યવાહીને લાગુ પડતો નથી તે હકીકત ઉપરાંત, તે કેસના તથ્યોને લાગુ પડતો નથી. ન તો અપીલકર્તાઓ તે દાવાના પક્ષકારો હતા, ન તો તેઓ તે દાવાના વાદીઓ મારફતે દાવો કરી રહ્યા છે. વળી, તે દાવો વાદીઓ દ્વારા પ્રતિનિધિ દાવા તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. તે દાવામાંનું હુકમનામું, તેથી, રેસ જ્યુડિકાટા તરીકે કામ કરી શકે નહીં. અપીલકર્તાઓ માટે સદર નિર્ણય પર

આધાર રાખવા માટે ચોક્કસપણે ખુદ્ધું છે જેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. અમારા મતે, જો કે, ડિવિઝન બેન્ચ સાચી હતી અને કોર્પોરેશન માટેના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત સારી રીતે સ્થાપિત છે કે કોર્ટે ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ પર વિચાર કર્યો ન હતો. કોર્ટનો ચુકાદો વાંચતા, તે બહાર આવે છે કે કોર્ટ સમક્ષ બે દલીલો ઉઠાવવામાં આવી હતી. પ્રથમ, એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે અગાઉનું ફ્રીદાબાદ બોર્ડ કેન્દ્ર સરકારના અંગ તરીકે કામ કરી રહ્યું હતું. કારણ કે વાદીઓ બોર્ડના કર્મચારીઓ હતા, તેઓને પેન્શનરી લાભોની બાબતમાં ભારત સરકારના કર્મચારીઓ તરીકે ગણવા જોઈએ. દલીલ, જોકે, નકારી કાઢવામાં આવી હતી અને એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે વાદીઓ કેન્દ્ર સરકારના કર્મચારીઓ નથી. બીજું, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેઓ જાન્યુઆરી ૧૩, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામા અને પેટા-નિયમ ૧૦ ના ધ્યાનમાં પેન્શન માટે હકદાર હતા જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ફ્રીદાબાદ કોમ્પ્લેક્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન પગાર, પેન્શન વગેરે બાબતે ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ને અનુસરશે. કોર્ટે, તેથી, નોંધ્યું કે વાદીઓને તે લાભો નકારી શકાય નહીં. બીજા મુદ્દા પરના તારણના ધ્યાનમાં, દાવો મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને હુકમનામાને હાઈકોર્ટ દ્વારા પણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે અન્ય કર્મચારીઓ દ્વારા સમાન લાભનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે ધન સિંહમાં ડિવિઝન બેન્ચે, નોંધ્યું હતું કે કોર્ટનું ધ્યાન વૈધાનિક જોગવાઈ (ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬) તરફ દોરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી સિવિલ દાવામાંનો નિર્ણય વહીવટીતંત્રને બંધનકર્તા રહેશે નહીં. ડિવિઝન બેન્ચે

અવલોકન કર્યું કે કોર્ટ જાન્યુઆરી ૧૩, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામા પર આધાર રાખે છે, પરંતુ સદર નિયમોના રુલ ૩.૧૬ અને ખાસ કરીને તેની નોંધ ૧ નો કોઈ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો નથી જે સ્પષ્ટપણે મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શનની ચુકવણીમાંથી બાકાત રાખે છે. ડિવિઝન બેન્ચે એવું પણ અવલોકન કર્યું કે વૈધાનિક પેન્શન યોજના માત્ર ૧૬ એપ્રિલ, ૧૯૯૨ થી રજૂ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર દ્વારા યોજનાની બંધારણીય માન્યતાને પડકારવામાં આવી ન હતી. અરજદાર ૧૯૮૯ માં નિવૃત્ત થયો હોવાથી, એટલે કે, યોજના લાગુ થવાના ત્રણ વર્ષ પહેલાં, તે પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર ન હતો. તદ્દનુસાર, પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

અન્ય એક કારણ છે કે શા માટે ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને કાયદેસર અને માન્ય ગણવા જોઈએ નહીં. એક કે.એલ. ગુલાટી, જેઓ ભૂતપૂર્વ ફરીદાબાદ નોટિફાઈડ એરિયા કમિટીના કર્મચારી પણ હતા તેઓ ૩૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૮૪ ના રોજ સામાવાળા-કોર્પોરેશનમાંથી નિવૃત્ત થયા હતા. તેમણે પ્રોવિડન્ટ ફંડ પસંદ કર્યું જે યોજના ત્યારે લાગુ હતી અને લાભો પ્રાપ્ત કર્યા. તેમના મૃત્યુ પછી, તેમની વિધવા અને બાળકોએ પેન્શનરી લાભો આપવા માટે દાવો દાખલ કર્યો. ટ્રાયલ કોર્ટે દાવો મંજૂર કર્યો. હુકમનામું પ્રથમ અપીલ કોર્ટ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ સેકન્ડ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. વાદીઓએ ત્યારબાદ આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો.

આ કોર્ટની ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચે માર્ચ ૩૧, ૨૦૦૪ ના રોજ

સ્પષ્ટ આદેશ દ્વારા અપીલ ફગાવી દીધી. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે પેન્શન યોજના ૧૯૯૨ થી રજૂ કરવામાં આવી હતી અને કર્મચારી યોજના રજૂ થાય તે પહેલાં નિવૃત્ત થયા હોવાથી, તેઓ નવી દાખલ કરાયેલી યોજના હેઠળ લાભ માટે હકદાર રહેશે નહીં. આ કોર્ટે એ દલીલને પણ નકારી કાઢી હતી કે જાન્યુઆરી ૧૩, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામાના ધ્યાનમાં, અપીલકર્તાઓ આવા પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર છે. કોર્ટે કહ્યું;

"ત્યારબાદ એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો કે કોઈપણ કિસ્સામાં ૧૩મી જાન્યુઆરી, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામાના આધારે, અપીલકર્તાઓ પેન્શનરી લાભો માટે હકદાર છે. અમને પણ આ દલીલમાં કોઈ યોગ્યતા જણાતી નથી. ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ ની નોંધ ૧ મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શન યોજનાઓ લાગુ કરવાથી બાકાત રાખે છે."

(ભાર મૂકવામાં આવેલ છે)

અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કોઈ શંકા વિના એવો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે આ કોર્ટનો ઉપરોક્ત નિર્ણય અજાણતાથી (per incuriam) છે અને એ.આર. અંતુલે વિ. આર.એસ. નાયક અને અન્ય, [૧૯૮૮] ૨ એસ.સી.સી. ૬૦૨ માં અવલોકન કર્યા મુજબ, તેની કોઈ બંધનકર્તા અસર નથી. દલીલ સારી રીતે સ્થાપિત નથી અને તેને સ્વીકારી શકાય નહીં. તે ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્યનો નિર્ણય હતો તે હકીકત ઉપરાંત, તેણે જૂન ૧૩, ૧૯૭૫ ના જાહેરનામા પર પણ વિચારણા કરી હતી જેના પર

અપીલકર્તાઓ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો અને ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ ની નોંધ ૧ નો ખાસ ઉલ્લેખ કરીને અને તેના પર આધાર રાખીને દલીલને નકારી કાઢી હતી, અને એવું ઠેરવ્યું કે સદર નોંધ મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શન યોજના લાગુ કરવાથી બાકાત રાખે છે.

પેન્શનરી લાભો અંગે, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટના કેટલાક નિર્ણયોનો સંદર્ભ લીધો હતો. ડી.એસ. નકારા અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૧૯૮૩] ૧ એસ.સી.સી. ૩૦૫ ના અગ્રણી કેસમાં, આ કોર્ટે પેન્શન યોજનાના સુધારા પહેલાં નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને પણ પેન્શનરી લાભો મંજૂર કર્યા અને અવલોકન કર્યું કે પેન્શનરો એક વર્ગ તરીકે એક સમગ્ર છે અને સુધારેલા પેન્શન આપવા માટે મનસ્વી, સિદ્ધાંતવિહીન અને ગેરવાજબી પાત્રતા માપદંડ દ્વારા સૂક્ષ્મ-વર્ગીકૃત કરી શકાય નહીં. જેઓ ચોક્કસ તારીખ પહેલાં નિવૃત્ત થયા છે તેમને સમાન લાભોથી વંચિત રાખીને તે તારીખ પછી નિવૃત્ત થયેલા લોકોને લાભો વિસ્તારીને અમલીકરણની તારીખ નક્કી કરવા માટેના કૃત્રિમ ભેદભાવને મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ, અતાર્કિક અને બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતું ગણવું જોઈએ.

અમારા મતે ડી.એસ. નકારા કેસના તથ્યોને લાગુ પડશે નહીં કારણ કે તે "સુધારેલ" પેન્શન આપવાનો કેસ હતો અને "નવી" યોજના ન હતી. આ કોર્ટ દ્વારા જે અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું તે એ હતું કે જ્યારે સરકારી કર્મચારી નિવૃત્ત થાય ત્યારે કોઈ યોજના અસ્તિત્વમાં હોય અને ત્યારબાદ તેમાં સુધારો

કરવામાં આવે, ત્યારે સરકાર માટે બે વર્ગો રચીને મનસ્વી રીતે પસંદ કરવાનું ખુલ્લું નથી; (૧) યોજનાના સુધારા પહેલા નિવૃત્ત થતા કર્મચારીઓ, અને (૨) સુધારા પછી નિવૃત્ત થતા કર્મચારીઓ. કારણ કે, યોજના ખૂબ જ કાર્યરત હતી, સુધારાનો લાભ તે તમામ કર્મચારીઓને વિસ્તૃત થવો જોઈએ જેઓ મૂળ યોજના દ્વારા સંચાલિત હતા અને સુધારા પહેલા નિવૃત્ત થયા હતા.

ધન રાજ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ જમ્મુ અને કાશ્મીર અને અન્ય, [૧૯૯૮] ૪ એસ.સી.સી. ૩૦ માં, ડી.એસ. નકારા ને અનુસરવામાં આવ્યું હતું. ત્યાં, અપીલકર્તા-કર્મચારીઓ જેઓ જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્યમાં ભૂતપૂર્વ સરકારી ટ્રાન્સપોર્ટ અંડરટેકિંગના હતા તેમને સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશનમાં ડેપ્યુટેશન પર મોકલવામાં આવ્યા હતા અને જૂન, ૧૯૮૧ પહેલાં નિવૃત્ત થયા હતા. રાજ્ય સરકારે ૧૯૮૬ માં એક આદેશ જારી કર્યો જેમાં નિવૃત્ત કર્મચારીઓને પણ પેન્શન પસંદ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી. આ કોર્ટ દ્વારા એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સદર લાભ તમામ કર્મચારીઓને ઉપલબ્ધ હતો અને માત્ર ૧૯૮૧ પછી નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને જ નહીં.

બીજી બાજુ, સ્ટેટ ઓફ પંજાબ વિ. જસ્ટિસ એસ.એસ. દિવાન (નિવૃત્ત મુખ્ય ન્યાયાધીશ) અને અન્ય, [૧૯૯૭] ૪ એસ.સી.સી. ૫૬૯ માં, અરજદારે લાભદાયક જોગવાઈના આધારે નિવૃત્તિ લાભોનો દાવો કર્યો જે પ્રથમ વખત દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કોર્ટ સમક્ષ પ્રશ્ન એવી યોજના અગાઉથી નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને લાગુ કરવા અંગેનો હતો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે નવી

દાખલ કરાયેલી યોજના આવી યોજના દાખલ થાય તે પહેલાં નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને લાગુ પડશે નહીં. જો તે અસ્તિત્વમાં રહેલી યોજનાનું ઉદારીકરણ હોત, તો તે આવા સુધારેલી યોજના પછી નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને તેમજ સુધારા અગાઉ નિવૃત્ત થયેલા કર્મચારીઓને લાગુ પડતું હોત.

કોર્ટે કહ્યું;

"વૈચારિક રીતે, પેન્શન ભૂતકાળની સેવાઓ માટેનું ઇનામ છે. તે સેવાની લંબાઈ અને છેલ્લે લીધેલ પગારના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે. સેવાની લંબાઈ પાત્રતા અને પેન્શનની માત્રા નક્કી કરે છે. મેળવેલ છેલ્લા સરેરાશ વેતનને નિર્ધારિત કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલ સૂત્ર પેન્શનની માત્રા પર અસર કરે છે. ડી.એસ. નકારા કેસમાં, વધુ સરેરાશ આપવાના હેતુથી પેન્શનના માપદંડ તરીકે ૩૬ મહિનાની સેવાને ઘટાડીને ૧૦ મહિનાની સેવા કરીને સરેરાશ વેતન નક્કી કરવાના સૂત્રમાં ફેરફાર, હાલની પેન્શન યોજનાના ઉદારીકરણ અથવા ઉપર તરફના સુધારા તરીકે ગણવામાં આવ્યો હતો. સમાન તર્કના આધારે એવું કહી શકાય કે અન્ય નિર્ણાયક પરિબળ, એટલે કે, લાયકાતની સેવાના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલ કોઈપણ ફેરફાર પેન્શનની માત્રાના સંદર્ભમાં તેને વધુ ફાયદાકારક બનાવવાના હેતુથી અસ્તિત્વમાં રહેલી પેન્શન યોજનાના ઉદારીકરણ અથવા ઉપર તરફના સુધારા તરીકે ગણી શકાય. જો કે, જો ફેરફાર સેવાની અવધિ પૂરતો મર્યાદિત ન હોય પરંતુ સેવા જોડાવાના પહેલાના સમયગાળા સુધી વિસ્તરે અથવા સંબંધિત હોય તો તે અલગ પાત્ર ધારણ કરશે.

પછી તે અસ્તિત્વમાં રહેલી યોજનાનું ઉદારીકરણ નથી પરંતુ નવા નિવૃત્તિ લાભની રજૂઆત છે. રુલ ૧૬ માં સુધારો કરીને જે કરવામાં આવ્યું છે તે બારમાં પ્રેક્ટિસનો સમયગાળો બનાવવાનો છે, જે અન્યથા લાયકાતની સેવા નક્કી કરવા માટે અપ્રસ્તુત હતો, તે હેતુ માટે પણ સંબંધિત છે. આ એક નવો ખ્યાલ અને નવો નિવૃત્તિ લાભ છે. સુધારાનો હેતુ ઉદારીકરણ તરફ જવાનો જણાતો નથી. જે હેતુ માટે તે બનાવવામાં આવ્યું હોય તેવું લાગે છે તે એ છે કે જેઓ પહેલેથી જ સેવામાં છે તેમના માટે તેને વધુ આકર્ષક બનાવવાનો છે જેથી તેઓ તેને છોડી ન દે અને નવા પ્રવેશનારાઓ માટે જેથી તેઓ તેમાં જોડાવા માટે લલચાઈ શકે. જોકે રુલ ૧૬ ખાસ જણાવતું નથી કે સુધારેલો નિયમ ફક્ત ૨૨-૨-૧૯૯૦ પછી નિવૃત્ત થયેલા લોકોને જ લાગુ પડશે, તેની પાછળનો હેતુ સ્પષ્ટપણે એ જ લોકોને નવો લાભ વિસ્તારવાનો જણાય છે જેઓ તે તારીખ પછી નિવૃત્ત થયા છે. આ કારણોસર ડી.એસ. નકારા કેસમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંત કે જો પેન્શનરો એક વર્ગની રચના કરે છે તો તેમના પેન્શનની ગણતરી ફક્ત એવા આધારે અસમાન સારવાર પૂરી પાડતા અલગ સૂત્ર દ્વારા થઈ શકે નહીં કે કેટલાક અગાઉ નિવૃત્ત થયા હતા અને કેટલાક પાછળથી નિવૃત્ત થયા હતા, આ પ્રકારના કેસમાં લાગુ પડશે નહીં. તેથી, બંને આધારો પર હાઈકોર્ટ આ કેસમાં ડી.એસ. નકારા કેસના નિર્ણયના ગુણોત્તર (રેશિયો) ને લાગુ કરવામાં ભૂલ કરતી હતી. રાજ્ય વતી યોગ્ય દલીલ કર્યા મુજબ, સુધારાનો લાભ ફક્ત તે જ સીધી ભરતી કરાયેલા લોકોને ઉપલબ્ધ રહેશે જેઓ તે અમલમાં આવ્યા પછી નિવૃત્ત થયા હતા."

વી. કસ્તુરી વિ. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા, બોમ્બે અને અન્ય, [૧૯૯૮] ૮ એસ.સી.સી. ૩૦ માં, અગાઉના કેટલાક નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપીને, આ કોર્ટે ઠેરવ્યું કે નિયમમાં ભવિષ્યલક્ષી સુધારો અગાઉના નિવૃત્ત લોકોને સુધારાનો લાભ મેળવવા માટે હકદાર બનાવશે નહીં.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. દેવકી નંદન અગ્રવાલ, [૧૯૯૨] સપ્લી ૧ એસ.સી.સી. ૩૨૩ માં, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે કોર્ટ ધારાકીય કાર્ય હડપી શકે નહીં. તે કાનૂનમાં ભૂલ પણ પૂરી પાડી શકતું નથી. ભેદભાવ ટાળવા માટે હકારાત્મક કાર્યવાહીની આડમાં, તે ધારાકીય નીતિમાં ફેરફાર કરી શકશે નહીં.

કોર્ટે કહ્યું;

"જ્યારે જોગવાઈની ભાષા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ હોય ત્યારે કાયદાના વ્યાપને અથવા ધારાસભાના હેતુને વિસ્તૃત કરવાની કોર્ટની ફરજ નથી. કોર્ટ કાયદાને ફરીથી લખી શકતી નથી, ફરીથી ઘડી શકતી નથી અથવા ફરીથી બનાવી શકતી નથી કારણ કે તેને કાયદો બનાવવાની કોઈ સત્તા નથી. કાયદો બનાવવાની સત્તા કોર્ટને આપવામાં આવી નથી. કોર્ટ કાનૂનમાં શબ્દો ઉમેરી શકતી નથી અથવા તેમાં એવા શબ્દો વાંચી શકતી નથી જે ત્યાં નથી. એવું ધારી લઈએ કે ધારાસભા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા શબ્દોમાં કોઈ ખામી કે ભૂલ છે તો કોર્ટ તેને સુધારવા અથવા ઉણપ પૂરી કરવા તેની મદદ લઈ શકતી નથી. કોર્ટ નક્કી કરશે કે કાયદો શું છે અને શું હોવું જોઈએ નહીં. કોર્ટ અલબત્ત એવું

અર્થઘટન અપનાવે છે જે ધારાસભાના સ્પષ્ટ હેતુને પાર પાડશે પરંતુ તે પોતે કાયદો બનાવી શકતી નથી. પરંતુ કાયદાકીય ચુકાદાને રદ કરવા માટે ન્યાયિક સક્રિયતાને લાગુ કરવી એ બંધારણીય સુમેળ અને સાધનોની સૌહાર્દપૂર્ણતા માટે વિધ્વંસક છે..... યોજનામાં ફેરફાર કરવો અને બદલવો અને તેને અન્ય લોકોને લાગુ કરવો જેઓ અન્યથા યોજના હેઠળ હકદાર નથી, તે ભેદભાવ ટાળવા માટે કોર્ટ દ્વારા ક્યારેક અપનાવવામાં આવતી હકારાત્મક કાર્યવાહીના સિદ્ધાંત હેઠળ પણ આવશે નહીં. જો આપણે એમ કહી શકીએ કે હાઈકોર્ટે આ કેસમાં જે કર્યું છે તે કાયદાકીય સત્તાનું સ્પષ્ટ અને ખુલ્લું હડપ છે."

(ભાર મૂકવામાં આવેલ છે)

અમારા મતે, ઉપરોક્ત કેસ કાયદાના આધારે, ડિવિઝન બેન્ચ અપીલો મંજૂર કરવામાં અને વિદ્વાન સિંગલ જજના નિર્દેશોને બાજુ પર રાખવામાં સંપૂર્ણપણે સાચી હતી. આ સંબંધમાં ડિવિઝન બેન્ચે ધન સિંહ (સિવિલ રિટ પિટિશન નં. ૮૪૨/૨૦૦૦) માં પસાર કરાયેલા આદેશનો સંદર્ભ લીધો હતો જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે :

"નીચલી અપીલ કોર્ટના ચુકાદાના ઉપરોક્ત કાઢવામાં આવેલા ભાગો, રેગ્યુલર સેકન્ડ અપીલ નં. ૧૮૬૭/૧૯૯૪ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ અને કે.એલ. ચાવલા અને અન્યની રિટ પિટિશનમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ જોતાં દર્શાવે છે કે પ્રથમ અપીલ કોર્ટનું અને આ કોર્ટના બે વિદ્વાન સિંગલ જજોનું ધ્યાન ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ

રુલ્સ, વોલ્યુમ II ના રુલ ૩.૧૬ ની નીચે દેખાતી નોંધ I તરફ દોરવામાં આવ્યું ન હતું જે મ્યુનિસિપલ કમિટીના કર્મચારીઓને પેન્શન વગેરેને લગતા પ્રકરણમાંથી સ્પષ્ટપણે બાકાત રાખે છે. સદર રુલ નોંધ-I સાથે નીચે મુજબ વંચાય છે :-

'૩.૧૬. (એ) સરકારી કર્મચારીની સેવા લાયક ગણાતી નથી જ્યાં સુધી તેમની નિમણૂક કરવામાં ન આવે અને તેમની ફરજો અને પગાર સરકાર દ્વારા અથવા સરકાર દ્વારા નક્કી કરાયેલી શરતો હેઠળ નિયંત્રિત ન હોય;

(બી) ભાગ બી સ્ટેટમાં (સૌરાષ્ટ્રને બાદ કરતા પરંતુ ભાગ બી સ્ટેટનો ભાગ બનેલ ભારતીય રાજ્ય સહિત) આપેલી અગાઉની સેવાને પેન્શનના હેતુ માટે સરકારી સેવાઓ સમાન ગણવામાં આવશે અને પંજાબ સરકારી સેવામાં કાયમી સમાવેશ પર પેન્શન માટે સમાન રીતે ગણાશે જેમ ભૂતપૂર્વ ભાગ એ સ્ટેટમાં આપેલી આવી સેવા ગણાય છે:

નોંધ ૧: નીચેના સરકારી કર્મચારીઓના ઉદાહરણો છે જેમને આ રુલ દ્વારા પેન્શનમાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા છે :-

૧. મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓ;

૨. ગ્રાન્ટ ઈન-એઈડ શાળાઓ અને સંસ્થાઓના કર્મચારીઓ;

૩. ટ્રેઝરર દ્વારા તેમની પોતાની જવાબદારી પર નિયુક્ત ગૌણ;

૪. કોન્ટ્રાક્ટ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ એલાઉન્સમાંથી ચૂકવવામાં આવતી સ્થાપના પરની સેવા, જેની વિગતવાર વહેંચણીમાં સરકાર દખલ કરતી નથી, પછી ભલે તે કોન્ટ્રાક્ટ એલાઉન્સ નિશ્ચિત રકમ હોય અથવા ફી સમાવિષ્ટ હોય;

૫. ગવર્નરના ઘરગથ્થુ ભથ્થામાંથી ચૂકવવામાં આવતી સ્થાપના પરની સેવા."

કારણ કે, અગાઉની બાબતોમાં, કોર્ટનું ધ્યાન ધ પંજાબ સિવિલ સર્વિસ રુલ્સ ના રુલ ૩.૧૬ અને ખાસ કરીને નોંધ ૧ તરફ દોરવામાં આવ્યું ન હતું જે મ્યુનિસિપાલિટીના કર્મચારીઓને પેન્શનની ચુકવણીમાંથી બાકાત રાખે છે, ડિવિઝન બેન્ચ એવું ઠેરવવામાં સાચી હતી કે અહીં અપીલકર્તાઓ પેન્શન માટે હકદાર નથી. અગાઉ અવલોકન કર્યા મુજબ, આ કોર્ટની ત્રણ-ન્યાયમૂર્તિઓની બેન્ચે પણ સમાન મત લીધો હતો અને વૈધાનિક જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરીને અપીલ ફગાવી દીધી હતી કે, સામાવાળા-કોર્પોરેશનના નિવૃત્ત કર્મચારીઓ પેન્શનરી લાભ માટે હકદાર નથી જે એપ્રિલ, ૧૯૯૨ માં પ્રથમ વખત રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા-કોર્પોરેશનની કાર્યવાહી, આથી, મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અથવા ગેરવાજબી, બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અથવા ૧૯ નું ઉલ્લંઘન કરતી કહી શકાય નહીં.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમારા મતે, તમામ અપીલો ફગાવી દેવાપાત્ર છે અને તે મુજબ ફગાવી દેવામાં આવે છે, જો કે, સંજોગોમાં, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====